

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

STAREJŠI IN TEHNOLOGIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICA
Ava Boštjančič

MENTOR
Jure Štokovnik

Celje, marec 2015.

Osnovna šola Vojnik

STAREJŠI IN TEHNOLOGIJA

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorica:
Ava Boštjančič, 6. B

Mentor:
Jure Štokovnik

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2015

KAZALO

POVZETEK NALOGE.....	5
1. UVOD	6
1.1 NAMEN NALOGE.....	6
1.2 HIPOTEZE	7
1.3 METODE DELA	7
2. TEORETIČEN DEL.....	8
2.1 STAROST IN STARANJE.....	8
2.2 GERONTEHNOLOGIJA	8
2.3 GERONTOLOGIJA	9
2.4 MOBILNI TELEFONI, IZZIV STAREJŠIH LJUDI.....	9
3. PRAKTIČNI DEL.....	10
ZAHVALA.....	20
PRILOGA.....	21

Kazalo grafov

GRAF 1: ŠTEVILO ANKETIRANCEV PO SPOLU	10
GRAF 2: ANALIZA ODGOVOROV ANKETE NA 1. VPRAŠANJE. NUMERIČNI PODATKI SO PRIKAZANI V PREGLEDNICI 1.	11
GRAF 3: ANALIZA ODGOVOROV ANKETE NA 2. VPRAŠANJE. NUMERIČNI PODATKI SO PRIKAZANI V PREGLEDNICI 1.	12
GRAF 4: ANALIZA ODGOVOROV ANKETE NA 3. VPRAŠANJE. NUMERIČNI PODATKI SO PRIKAZANI V PREGLEDNICI 1.	12
GRAF 5: ANALIZA ODGOVOROV ANKETE NA 4. VPRAŠANJE. NUMERIČNI PODATKI SO PRIKAZANI V PREGLEDNICI 1.	13
GRAF 6: ANALIZA ODGOVOROV ANKETE NA 5. VPRAŠANJE. NUMERIČNI PODATKI SO PRIKAZANI V PREGLEDNICI 1.	13
GRAF 7: ANALIZA ODGOVOROV ANKETE NA 6. VPRAŠANJE. NUMERIČNI PODATKI SO PRIKAZANI V PREGLEDNICI 1.	14
GRAF 8: ANALIZA ODGOVOROV ANKETE NA 7. VPRAŠANJE. NUMERIČNI PODATKI SO PRIKAZANI V PREGLEDNICI 1.	15
GRAF 9: ANALIZA ODGOVOROV ANKETE NA 8. VPRAŠANJE. NUMERIČNI PODATKI SO PRIKAZANI V PREGLEDNICI 1.	16

Kazalo preglednic

PREGLEDNICA 1: NUMERIČNI PODATKI ANKETE STAREJŠI IN TEHNOLOGIJA **NAPAKA! ZAZNAMEK NI DEFINIRAN.**

Kazalo slik

SLIKA 1: ANKETIRANJE	7
SLIKA 2: MOBILNI TELEFON NAMENJEN STAREJŠIM.	9

POVZETEK NALOGE

Na začetku sem želela raziskovati odnos starejših do uporabe mobilnih telefonov in ostale tehnologije. Po prebiranju različne literature na to temo pa sem se odločila osredotočiti le na njihov odnos do mobilnih telefonov. Postavila sem dve hipotezi, ki sta se ob koncu mojega raziskovanja izkazali za resnični. Domnevala sem, da tehnologija lahko starejšim precej olajša vsakdan in da se sočasno starejši tehnologije branijo z vsemi štirimi. Obe domnevi sta bili potrjeni. Vsi anketiranci uporabljajo mobilne telefone, z uporabo katerih imajo velikokrat težave in prosijo bližnje za pomoč. Večina je bila mnenja, da je tehnologija nekaj, kar je zasvojilo svet in da so obstoječe naprave zanje dovolj razvite. Izkazalo se je, da si moji anketiranci želijo obiskati kakšno delavnico o uporabi mobilnih telefonov in podobnih naprav ter ravnanja z njimi. Predvsem pa imajo željo, da bi bili njihovi odrasli otroci, vnuki, prodajalke v trgovini itn. strpni in potrpežljivi do njihovega rokovanja z napravami. Ob raziskovanju sem malo pobrskala tudi med ponudbami mobilnih operaterjev v Celju. Zato sem obiskala Simobil, Tušmobil in Telekom. Prijazni operaterji so mi razložili, kako poskrbijo za starejše obiskovalce. Obstaja tudi mobilni telefon, ki je narejen posebej zanje: z velikimi tipkami, glasovnimi znaki ob dotiku tipke in enostaven za uporabo.

1. UVOD

Vsako življenjsko obdobje spremljajo telesne in duševne spremembe. Tudi sama iz leta v leto odraščam in želja po raziskovanju je velika. S svojimi radovednimi očmi že nekaj časa opazujem svoje stare starše pri uporabi mobilnega telefona. Zdi se, kot da staranje prinaša le šibkost, nerodnost in nebogljenost, toda mnogi cenijo starejše zaradi njihovih izkušenj in modrosti. Mednje sodim tudi sama.

Številni starejši ljudje radi živijo s svojimi družinami, če to ni mogoče, pa vsaj v njihovi bližini. Želja mnogih je, da bi lahko čim dlje ostali v svojem domačem okolju. To pa jim danes, v svetu visokih tehnologij lahko omogočajo tehnološke izboljšave. Ena izmed teh je mobilnega telefona.

V 21. stoletju so spremembe v starostni strukturi precej dramatične, saj se število starejših ljudi povečuje v primerjavi z mladimi ljudmi. S povečevanjem njihovega števila se povečuje tudi ponudba mobilnih operaterjev ter dostopnost mobilnih naprav.

1.1 NAMEN NALOGE

Skozi raziskovalno nalogo so me vodile želja, radovednost in močna volja za boljšo prihodnost starejših ljudi. Za to temo sem se odločila, ker sem pri svojih starih starših opazila, da imajo kopico težav pri uporabi mobilnega telefona, televizije in računalnika. Začelo me je skrbeti, saj sva z očetom morala priskočiti na pomoč pri vsaki težavi z mobilnim telefonom ali televizijo. Razmišljala sem o tem, da ne smejo biti odvisni od naju, saj nisva vedno dosegljiva ali razpoložena za reševanje teh težav.

Dedek na primer ne vozi več avtomobila, zato z babico pokličeta taksi, kadar se odpravita po opravkih. Vendar za takšen podvig potrebujeta mobilni telefon. Te ugotovitve pa so me pripeljale do postavitve hipotez. Starejši imajo željo po neodvisnosti in samostojnosti kakor mladi ljudje. Nočejo se počutiti drugačne od nas. Pa vendarle nas kličejo desetkrat na dan ter nenehno vabijo na obiske.

Danes nas spremlja hiter način življenja. Zbudimo se, odidemo v šolo, vrtec in službo, preden pridemo domov skočimo po nakupih, skuhamo kosilo, starši otroke peljejo na popoldansko dejavnost, zvečer prisluhnejo poročilom, nato pospremijo otroke spat ... In tako dan za dnem.

S to nalogo želim spodbuditi še ostale ljudi, da bi se začeli zavzemati za starejše in da bi se starejši znebili predsodkov o uporabi različnih tehnologij.

Na osnovi svojih raziskovalnih vprašanj sem načrtovala eksperimentalno delo in oblikovala hipoteze.

1.2 HIPOTEZE

Oblikovala sem dve hipotezi, na podlagi katerih sem kasneje tudi načrtovala raziskovalno delo:

1. tehnologija lahko starejšim ljudem olajša vsakdanje življenje;
2. starejši ljudje se izogibajo uporabi tehnologije.

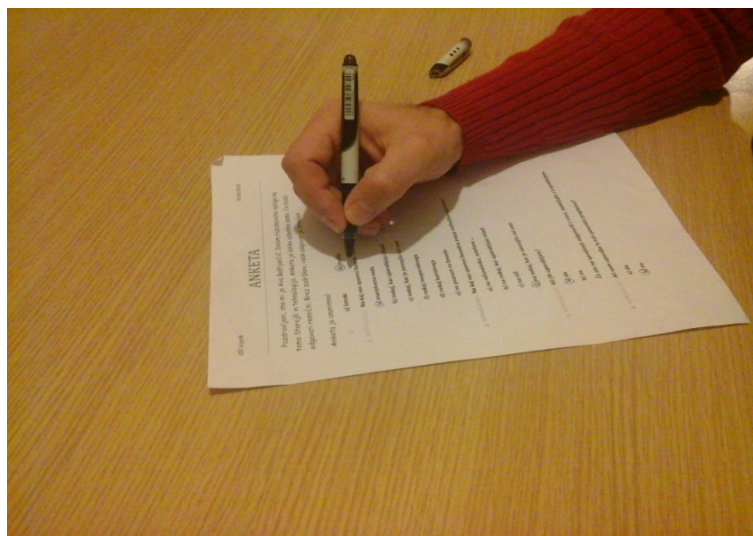
1.3 METODE DELA

Ko sem se odločila za naslov raziskovalne naloge, je sledilo načrtovanje dela in poteka raziskovalne naloge. Začela sem s prebiranjem različne literature, člankov in ponudb različnih operaterjev po spletu (ki ga sicer nisem veliko uporabljala, saj ni tako zanesljiv vir podatkov kot tiskana literatura), da pridobim nekaj teoretičnih osnov glede teme raziskovalne naloge.

Prvi strah pred nalogo sem uspešno premagala s pomočjo literature, nato sem začela z načrtovanjem raziskovalnega dela naloge. Načrtovanje eksperimentalnega dela je potekalo na osnovi prej postavljenih hipotez. Moje eksperimentalno delo je vključevalo anketiranje starejših ljudi. Med anketiranci so bili moji stari starši, njihovi prijatelji, znanci, sosedje in skupina varovancev Doma Ob Savinji. Nekaj prilog ob anketiranju sem ujela tudi v fotografski objektiv.

Ob koncu eksperimentalnega dela sem vse podatke zbrala, razčlenila in analizirala.

V nadaljevanju sem dobljene podatke vnesla v numerično tabelo in narisala grafe za lažjo predstavitev.

Slika 1: Anketiranje

2. TEORETIČEN DEL

Vse kar je živo, se namreč stara.

2.1 STAROST IN STARANJE

Kaj je starost? Preprostega odgovora na to ni. V resnici je več odgovorov in nezavedno zdrsnemo od enega k drugemu.

Naši dnevi so resnično štet. Od dne, ko se rodimo, naš življenjski razvoj označuje neprizanesljiva vrsta števil, ki pomenijo našo kronološko starost. Ponavadi domnevamo, da je merjenje časa po koledarju zanesljivo merilo sprememb v naših mislih in telesih, naših zmogljivosti in omejitev. Vendar je to samo domneva. (Kastenbaum 1985: 8)

Človekovo življenje je kot letni časi.

Mladost je podobna pomladi z nežno zeleno barvo, ko vse cveti, ni pa še sadov in je nevarno za pozebo. Srednja leta življenja so – kot vroče poletje – namenjena resnemu in poštenemu delu, sicer bodo plevel, škodljivci ali suša uničili življenjski pridelek. Med letnimi časi šele jesen pokaže bogastvo letine: zrele sadove, mavrico barv in blago podnebje. Človekova starost je kot jesen. To je zadnje večje življenjsko obdobje, ki mu pogosto pravijo tretje življenjsko obdobje. V tem obdobju človek dejavno nadaljuje z delom, vseživljenjskim učenjem, družbenim življenjem in sožitjem. (Ramovš 2014: 17)

V tretjem življenjskem obdobju je primerno razlikovati zgodnjo starost, ki traja od upokojitve do 75. leta življenja, sledi srednja starost do 85. leta, nato pa se začne pozna starost. (Ramovš 2014: 18)

Ko pretečejo mladost, srednja leta in starost, lahko govorimo o »četrtem življenjskem obdobju«, to je smrt in kar od človeka ostane po njej. (Ramovš 2014: 19)

20. stoletje je bilo stoletje otrok, 21. stoletje pa je stoletje starih ljudi. (Ramovš 2014: 11)

2.2 GERONTEHNOLOGIJA

Gerontehnologija je interdisciplinarno akademsko in profesionalno področje, ki združuje gerontologijo in tehnologijo – gre torej za razvoj in uporabo tehnologij, ki pomagajo premagovati starostne ovire ali prispevajo h kakovosti staranja in starosti (<http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1431.html>).

2.3 GERONTOLOGIJA

Gerontologija je veda o proučevanju starostnih pojavov. (Leksikon Cankarjeve založbe 1988: 318) Gerontologija je veda, ki z biološkega in sociološkega vidika raziskuje staranje. Zdravnik specialist za gerontologijo se imenuje gerontolog.

2.4 MOBILNI TELEFONI, IZZIV STAREJŠIH LJUDI

Različni mobilni operaterji nagovarjajo starejše potrošnike k nakupu mobilne naprave. Simobil je na primer v svojo ponudbo uvrstil paketa SENIOR in SENIOR ZATE, ki sta prilagojena potrebam starejših uporabnikov. V Telekomovi ponudbi je na voljo paket PENZION PLUS, ki si ga starejši uporabnik prilagodi glede na svoje potrebe in navade. Pri Tušmobilu pa so pripravili izbor mobilnih telefonov, enostavnih za uporabo in namenjenih zgolj starejši generaciji.

Vsi zgoraj naštetih ponudniki imajo skupno izhodišče, namreč tržiti enostavne mobilne telefone z velikimi tipkami, s preglednim zaslonom in z enostavno uporabo, ki omogočajo starejšim lažjo komunikacijo.

Slika 2: Mobilni telefon namenjen starejšim.

Vir: <http://www.simobil.si/paketi/senior>

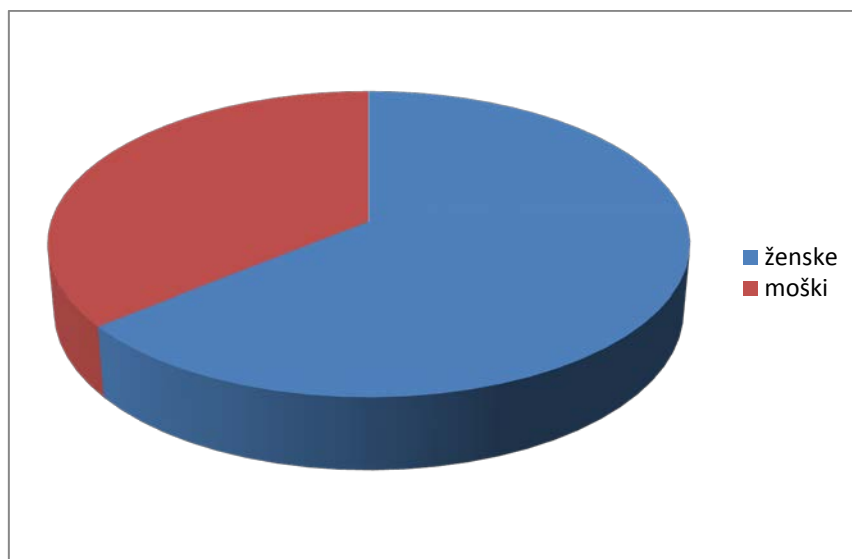
3. PRAKTIČNI DEL

Telefon pri starejših ljudeh že od nekdaj velja za najpomembnejšo komunikacijsko sredstvo, ki povezuje starejše ljudi s sorodniki, z znanci in s prijatelji, pa tudi pomembno sredstvo za preprečevanje osamljenosti in večanje varnosti starejših ljudi. (Lenarčič in Ramovš 2006:15)

To potrjujejo tudi odgovori anketirancev v moji anketi. Zahtevnejših funkcij, kot so fotografiranje, pošiljanje kratkih sporočil, uporaba interneta ipd., ne uporabljajo. Ob mobilnem telefonu se anketiranci počutijo varne ter povezane z družino in s prijatelji.

Med anketiranci je bilo 41 žensk in 23 moških, starejših od 56 let. Najstarejši anketiranec je bil star 89 let, najmlajši pa 56 let. Med anketiranci so bili moji stari starši, njihovi prijatelji, znanci, sosede in varovanci Doma ob Savinji*.

Anonimnost ankete mi je zagotovila lepo število anketirancev, ki so rade volje sodelovali. Moje vodilo pri delu je bilo, da je anketiranje uspešno, če bodo odgovori resnični. Včasih se je anketiranje razvilo v zabaven klepet o vsem mogočem.

Graf 1: Število anketirancev po spolu

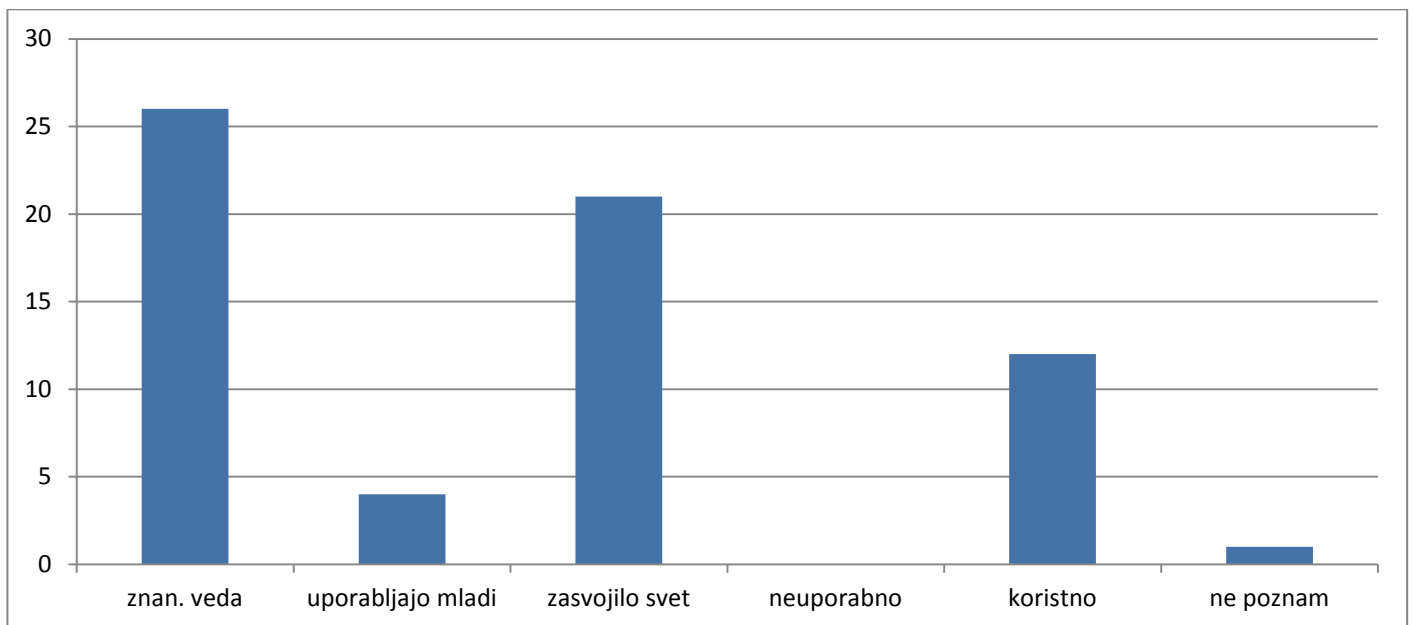
*Dom ob Savinji se nahaja na čudoviti lokaciji z lastnim vrtom, obdan s sprehajalnimi potmi ob Savinji in skozi mestni park ter v neposredni bližini centra mesta Celja z dosegom vseh bližnjih aktivnosti in institucij. (več na <http://www.domobsavinji.si/>)

Preglednica 1: Numerični podatki ankete Starejši in tehnologija

Odgovori	a)	b)	c)	č)	d)	e)
1. vprašanje	26	4	21	0	12	1
2. vprašanje	47	2	1	14		
3. vprašanje	49	15				
4. vprašanje	34	30				
5. vprašanje	43	21				
6. vprašanje	49	14	1			
7. vprašanje	21	2	13	19	7	2
8. vprašanje	51	13	0			

Čeprav starejši v svoji pozni starosti prebivajo v svojih domovih, predvsem zaradi želje po neodvisnosti in samostojnosti, le-ti niso vedno prilagojeni njihovim drugačnim potrebam.

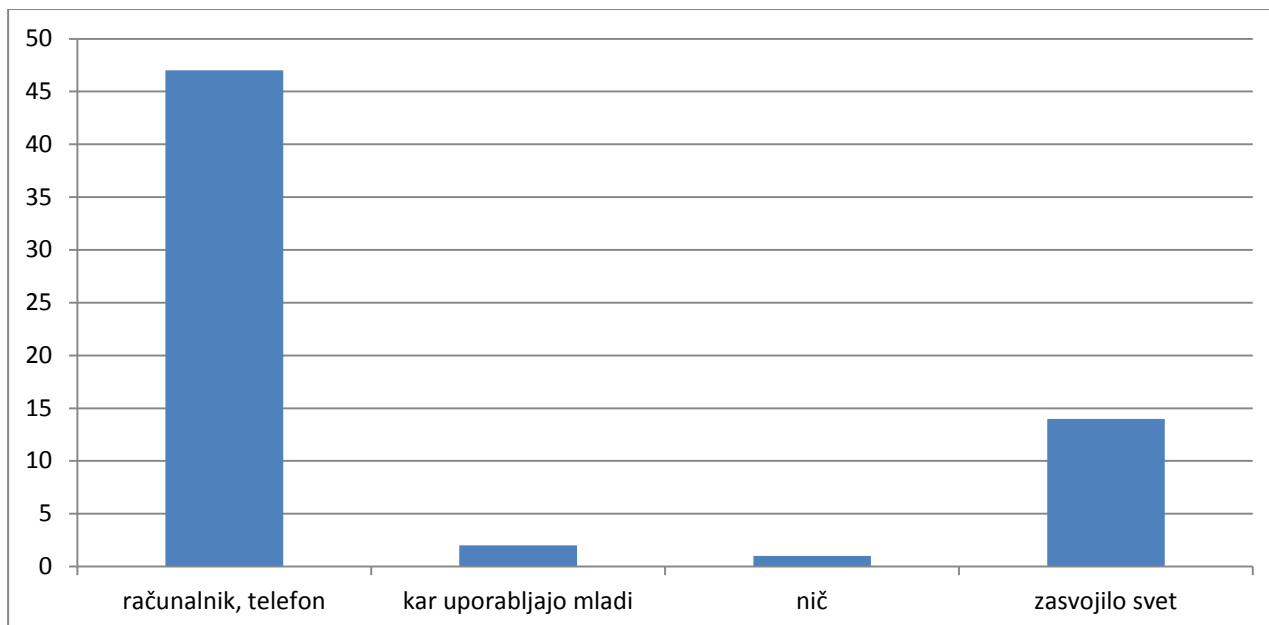
1. vprašanje: Na kaj vas spomni beseda *tehnologija*?

Graf 2: Analiza odgovorov ankete na 1. vprašanje. Numerični podatki so prikazani v preglednici 1.

Analiza ankete je pokazala, da so starejši vendarle mnenja, da je tehnologija zanje koristna in uporabna, čeprav je prava modna muha.

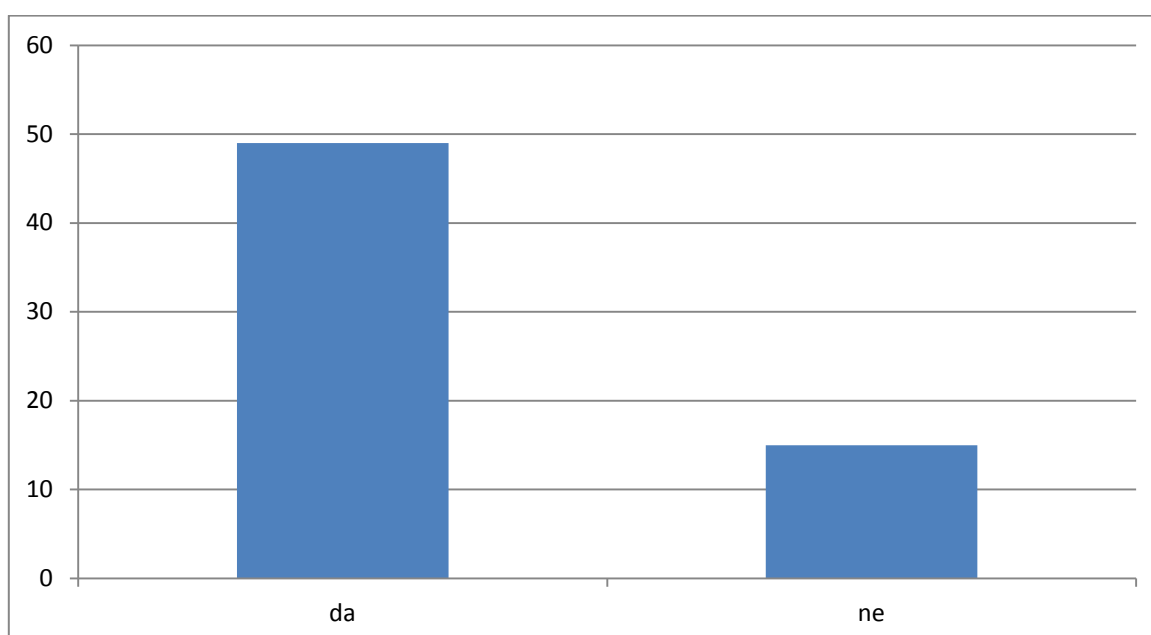
2. vprašanje: Na kaj vas spomni besedna zveza *tehnične naprave*?

Graf 3: Analiza odgovorov ankete na 2. vprašanje. Numerični podatki so prikazani v preglednici 1.

Pod izrazom tehnologija starejši razumejo vse naprave, ki so jim včasih resnično tuje: mobilne telefone, zapletene televizije, računalnike, tablice in še bi lahko naštevala.

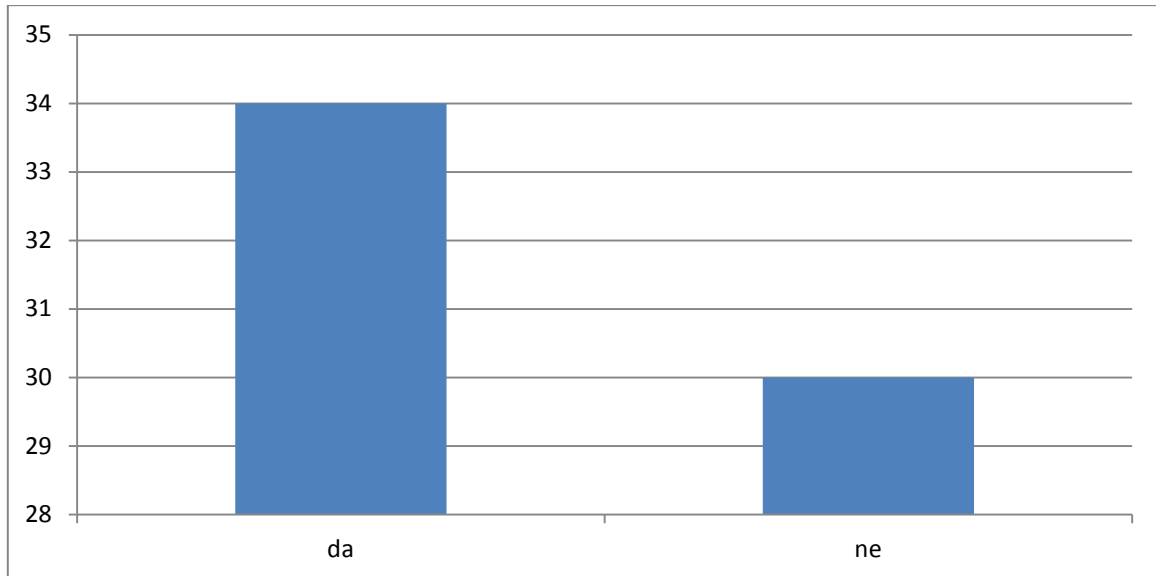
3. vprašanje: Ali jih uporabljate?

Graf 4: Analiza odgovorov ankete na 3. vprašanje. Numerični podatki so prikazani v preglednici 1.

49 anketirancev redno uporablja tehnične naprave, med njimi najpogosteje mobilni telefon. Le petnajst anketirancev ne posega po omenjenih napravah.

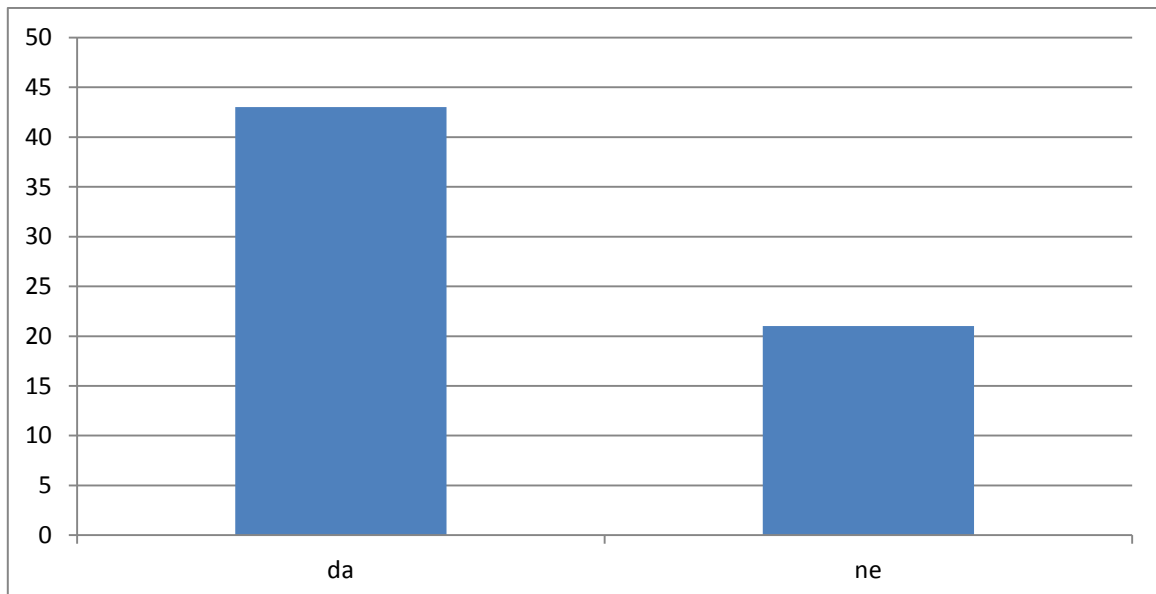
4. vprašanje: Ali vam uporaba le-teh povzroča preglavice?

Graf 5: Analiza odgovorov ankete na 4. vprašanje. Numerični podatki so prikazani v preglednici 1.

Uporaba mobilnih telefonov in drugih naprav anketirancem v večji meri povzroča preglavice. S to trditvijo se slaba polovica ne strinja.

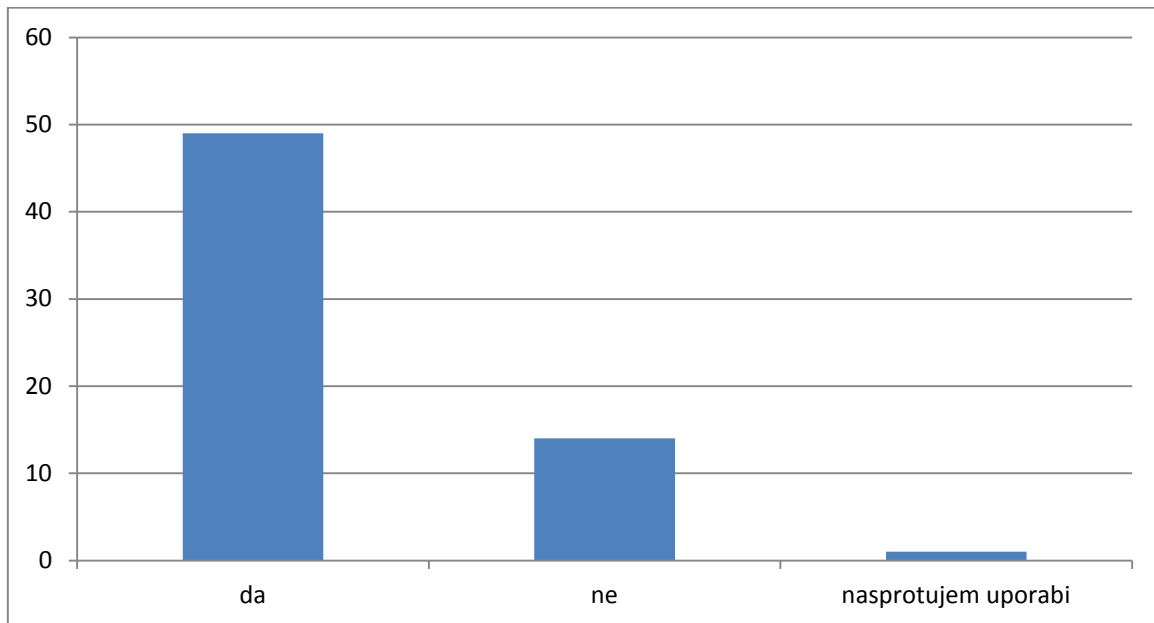
5. vprašanje: Ali menite, da so vam dovolj prilagojene?

Graf 6: Analiza odgovorov ankete na 5. vprašanje. Numerični podatki so prikazani v preglednici 1.

Tistim, ki jim uporaba mobilnih telefonov ne dela preglavic, se zdijo te naprave primerne njihovi starosti. Pri opisu omenjajo velik ekran telefona, velike tipke za malce okorne prste, zvok tipk za slabši vid in enostavno uporabo. Prav tako se tretjina vprašanih s tem opisom ne strinja.

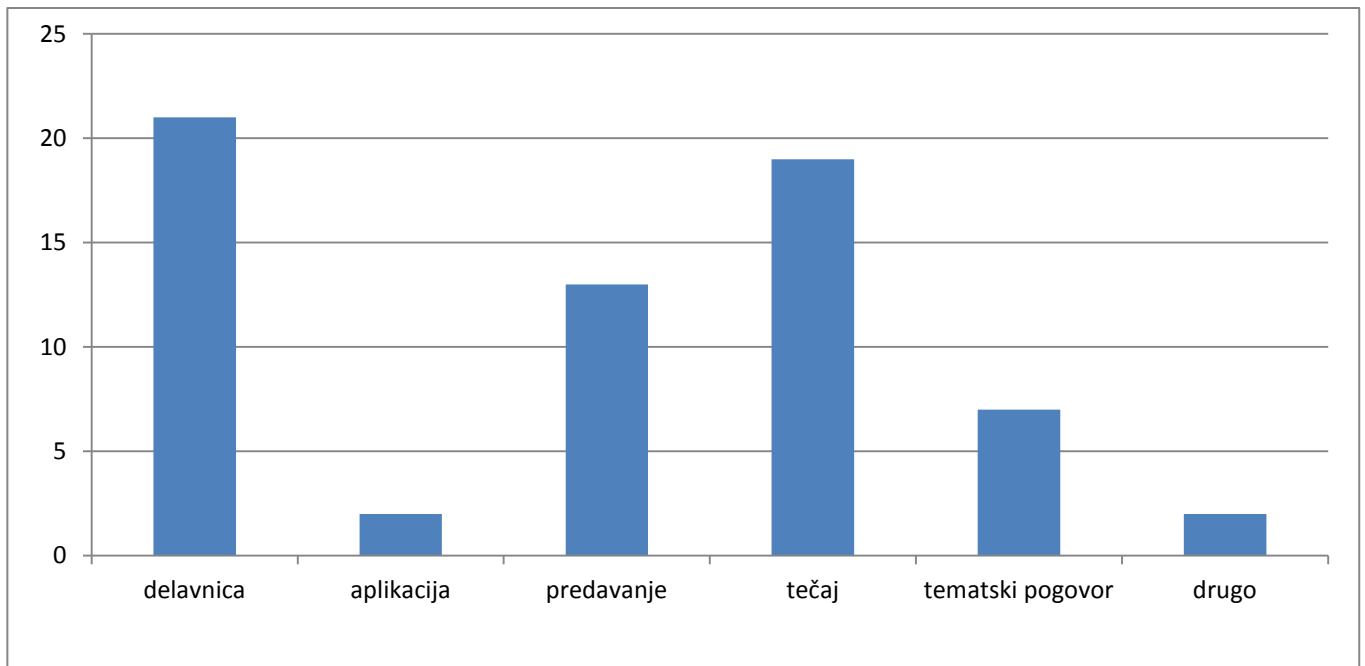
6. vprašanje: Ali menite, da bi jih vi in drugi več uporabljali, če bi bili bolj osveščeni glede uporabe teh naprav?

Graf 7: Analiza odgovorov ankete na 6. vprašanje. Numerični podatki so prikazani v preglednici 1.

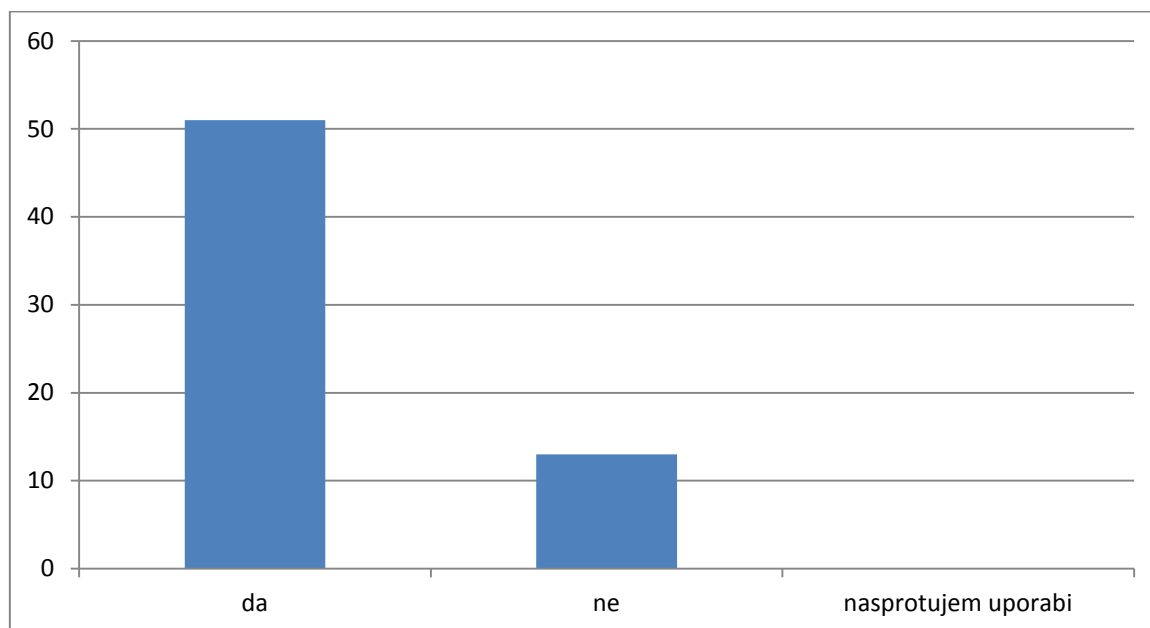
Kar dve tretjini anketirancev bi tehnične naprave uporabljalo brez strahu, če bi se imeli možnost udeležiti kakšne delavnice ali tečaja o uporabi le-teh.

7. vprašanje: Kakšen bi bil način osveščanja oz. kateri način bi vi izbrali, obiskovali?

Graf 8: Analiza odgovorov ankete na 7. vprašanje. Numerični podatki so prikazani v preglednici 1.

8. vprašanje: Ali bi lahko tehnološka naprednost zasnovala tudi kakšno napravo, ki bi vam olajšala življenje?

Graf 9: Analiza odgovorov ankete na 8. vprašanje. Numerični podatki so prikazani v preglednici 1.

Večina anketirancev meni, da bi lahko mladi znanstveniki zasnovali kakšno napravo, ki bi jim olajšala njihov vsakdan.

4 POTRDITEV HIPOTEZ

Zapišem lahko, da sem obe začetni hipotezi potrdila.

Z analizami sem potrdila prvo domnevo, da starejšim tehnologija ter tehnološke naprave, pa naj se zdijo tako zapletene, olajšajo dnevna opravila, dajejo občutek varnosti ter izboljšujejo komunikacijo med družino in prijatelji.

Zaradi zapletenosti teh naprav in strahu pred njihovo uporabo jih kljub temu starejši odklanjajo. S to trditvijo potrjujem drugo domnevo.

5 ZAKLJUČEK

Za konec bi rada povedala, da je bila raziskovalna naloga zame eno lepših doživetij. Nabrala sem si veliko novih izkušenj. Predvsem pa me je raziskovanje ves čas pozitivno presenečalo. Starejši ljudje so modri, katerih mnenje je zelo pomembno. To dokazuje tudi slovenska ljudska pravljica Tri uganke. Starejši so željni znanja o mobilni tehnologiji, pa vendar si redkokdo ne vzame dovolj časa, da bi jih izobrazil. Z reševanjem težav starejših se bom ukvarjala tudi v bodoče.

6 VIRI

1. <http://www.simobil.si/paketi/senior>
2. <http://www.domobsavinji.si/>
3. <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/1179-1.pdf>
4. <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1431.html>
5. Kastenbaum, R., 1985: Staranje. Tiskarna Jože Moškrič, Ljubljana.
6. Ramovš, J., 2014: Za kakovostno staranje in lepše sožitje med generacijami. Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje, Ljubljana.
7. Leksikon Cankarjeve založbe, 1988: Cankarjeva založba, Ljubljana.

ZAHVALA

Najprej bi se iskreno zahvalila mojemu mentorju g. Juretu Štokovniku, ki je ves čas verjel vame in mi pomagal. Rada bi se zahvalila tudi ga. Rebeki Žagar, ki mi je omogočila, da sem pristopila k raziskovalni nalogi. Najlepša hvala g. Gregorju Palčniku za lektoriranje moje prve raziskovalne naloge.

Velik delež zahvale gre tudi moji družini, ki mi je bila ves čas v oporo in me spodbujala, ter moji zlati sestrici Uni, ki me je vedno nasmejala in spravila v boljšo voljo.

Zahvala vsem anketirancem in varovancem Doma ob Savinji.

PRILOGA

3.1 Vzorec ankete Starejši in tehnologija.

Pozdravljeni, ime mi je Ava Boštjančič. Delam raziskovalno nalogo na temo Starejši in tehnologija. Anketa je lahko uspešna samo, če bodo odgovori resnični. Brez zadržkov, vsak odgovor je pravilen.

Anketa je anonimna!

Spol: a) ženski b) moški

1. VPRAŠANJE: Na kaj vas spomni beseda »tehnologija«?

- a) znanstvena veda
- b) nekaj, kar uporabljajo mladi
- c) nekaj, kar je zasvojilo cel svet
- č) nekaj neuporabnega
- d) nekaj koristnega
- e) ne poznam te besede

2. VPRAŠANJE: Na kaj vas spomni besedna zveza »tehnične naprave«?

- a) na računalnike, telefone ...
- b) na nekaj, kar uporabljajo mladi
- c) na nič
- č) na nekaj, kar je zasvojilo cel svet

3. VPRAŠANJE: Ali jih uporabljate?

- a) da
- b) ne

Če ste na vprašanje odgovorili z »ne«, nadaljujte s 5.vprašanjem.

4. VPRAŠANJE: Ali vam uporaba le-teh povzroča preglavice?

- a) da
- b) ne

5. VPRAŠANJE: Ali menite, da so vam dovolj prilagojene?

- a) da
- b) ne

6. VPRAŠANJE: Ali menite, da bi jih vi in drugi več uporabljali, če bi bili bolj osveščeni glede uporabe teh naprav?

- a) da
- b) ne
- c) nasprotujem uporabi teh naprav

7. VPRAŠANJE: Kakšen bi bil način osveščanja oz. kateri način bi vi izbrali, obiskovali?

- a) delavnica/e
- b) aplikacija
- c) predavanje
- č) tečaj
- d) tematski pogovore
- e) drugo: _____

8. VPRAŠANJE: Ali bi lahko tehnološka naprednost zasnovala tudi kakšno napravo, ki bi vam olajšala življenje?

- a) da
- b) ne
- c) nasprotujem uporabi teh naprav

Najlepša hvala za Vaše odgovore!